

I. L. Peretz

Uncollected Hebrew Works

לחן שירי. להגות ע"ד /
(1896) - שירי להגות ; (1886)

etc.

זמרתו. את ראשי ולא הרהבתי עוז בנפשי לבא אל תוך הבית פניטה; אמי חתני
 בראשונה, וכאם רחמניה נפלה על צוארי ותעמיר לי נשקותיה, עיני נהפכו או לאצק
 גחלים והשפוכנה דמעות כמים, אך אבי לא אבה להביט בפני ולא דבר עמי משכני
 רע... הה' כה ישכתי בבית הורי כנוף ירחים אחרים עד אשר מלאו ימי... אבי כה
 או מנגד ואותי מסרו לעבוד בצבא... בכל ימי עבודתי בצבא, זה שנים ארבע לא...
 יהונתן עוד לא כלה דברו והנה הרלת נסכה על צירח, ואל תוך הבית בא ש
 העיר ועמו עוד שרים ושופטים אחרים ויסירו מצנפתם ויברכו את הרב בכרכת כל טוב לב
 החרשה. הרב עמד מכסאו ויקבל את פני האורחים הנכבדים וידבר עמם צחות נל
 רוסיא, וישבו יחד אל השלחן; יהונתן עמד ממקומו בבואם ויעמוד ביראת הכבוד ער
 שר העיר הראה לו באצבעו וישב.
 את אחריית דוד ויהונתן אין בידי לערוך לפניך, קורא יקר, כי שניהם עוים וקד
 לימים, אך כל חכם לב רואה את הנולד...
בנימין חיים רייו.

אע"פ שחמא ישראל הוא

(מדרש אבלות)

עם הארץ איננו מרגיש עד שיתק
 הסכין בלבו ויבא הנצב את הלחב.

שלשה עולמות ושלשה שמות.

לו היה חי באחת הערים הגדולות או היה בטל במינו, באלפי בירות כמין
 אבל בעירנו הקטנה היה יחיד ומיוחד וע"כ זוכה הוא—למדרש אבלות.
 בני העיר זוכרים עוד את היום ואת השעה אשר בו נהפך לאיש אתר, כמין
 פתאום החוצה וכבער-ארוים חבוש לראשו, מקוצץ בעליונים וארוך בתחתונים. שפת
 התלקה לחצה את כפתור גרונו עד בלי לשאוף רוח, ולחיינו נהפכו לשני כדורי בצק אר
 זקנו מגולח בכל חמשת הלאיין, לפאות אין זכר, ועל צלם האלהים הלך לאבה
 או סבוהו תינקות של בית רבן, חובשו ביהמ"ד וכל הולך בטל, ויקרא אד
 בקול: מין, אפיקורס.
 או קללותו הנשים הצנועות קללות נמצות בראש כל חוצות...
 אך עירנו היא סבלנית, לאט לאט קם הסער לרמטה, הסכינו בו התק
 התינקות וכל הולך בטל—וישובו מ"החיים אל ששפם לאט... לאט...
 ותוא החל לדרוש ברכים דרשות של התבוללות. או הביע רוחו, כי בני
 אינם עם, כי אם פגש אמונה, ועליהם להסתפח על עם הארץ בכל מקום שם,
 עליהם לאומית כל מדינה ומדינה.
 ומעט לו להפוך את מלא רחב חיינו לקן דק מן הדקים. עוד ידו נטויה לכת
 ראשו ואת סופו של הקו ולעשותו לנקודה...
 (1886) III 406

הוא נזול מאתנו את העבר ואת העתיד גם יחד. הוא רואה ימי קרה וימים כלולים
 דדם,
 עשרת המכות לא חלו על המצרים, כי אם עלינו. צר היה לנו לעזוב את מיר
 בלים, אבל כמצורעים גורש גורשנו מארץ ההשכלה—מצרים.
 חמאת, לא תחיה כל נשמה רבצת עלינו ועל נשינו ועל מפינו עד היום הזה;
 קצננו, הם פרק מכוער בחייה-העבר...
 וגם עתירות לא יתוה לנו איננו מאמין בביאת משיח ולא בגלגול מדלות...
 גאל לא יבא, לא כנבור מלחמה על ארי נהם ולא כעני רוכב על חמור...
 ובכל זאת התשועה קרובה לבא, והגואל יגאל... אך התשועה תהי כללית לכל
 א עולם, והגואל יפרה את כלם.
 הגואל הוא ההשכלה, תשועת עולמים—התבוללות.
 בית יעקב ו קרא בעוון רוחו, לבו ונלכה אל אחינו אל בני דודנו, הם
 זה לנו את שערו ארצם, את אוצרות סגולותיהם היקרות, הם פתחו לנו את לבבם
 זמם והכוער באש אהבה! הם יושבים ומחכים לנו ועיניהם הכלות בוכות על אשר
 חד את הגאולה!
 השומעים שמעו וינודו ראש, לא נתנו יד ללכת אל אשר ילך, אל אשר ישאנו הרוח
 תה, אך גם לא ענו דבר.
 ורם המלים אשר פרץ או מפיו לא היה דברים היוצאים מן הלב... הוא בלע איות
 הסספרי המשכילים באויה לשון כאבר מן החי, ומרם יכול לעקלו ויקאנגו בפני השומעים
 יתנו עליו כדור וינודו לו ראש...
 לא אחד מהם חשב בלבו, כי אחר הדרשן את המועד, כי התבוללות כבר עבר
 לו ולעולמים... כי אין ביד החלש לבטל את הגדרים והחקים המברילים, אשר עשה
 חק ממנו... כי קדמוניות ישראל נעלים הם מכל דרשות של דופי, כי התשועה לא
 דק מאתנו עתה יותר מאשר רחקה מעבדי מצרים ומגולי בבל, כי בית בני דודנו סגור
 עז ומסוגר, כי לא לתנם התחלת התורה מבראשית... אבל המחשבות האלה נותרו
 לבה השומעים, והדרוש אחר השיבו את אשר בלע שב להיות גמן ריקה...
 הוא לא שב עוד לדרוש דרשות כאלה, ופתאום נהפך לאיש אתר, לדורש קדמוניות
 יד אותיות לאחור, ופתאום נפל הצופה מראש הפסגה לצחק באשפה, ולהקהות את
 מ גרברים קלוי-ערך.
 כחש בשרים ורוחות, והוא לבדו היה ירא לצאת יחידי בלילה ולא נראה בלי מקל,
 ית ואבוקה; לא האמין בנצחיות הנפש וימלא צחוק פיו. על דרוש החיים אל המתים,
 הם אחת נכנס בו ויין ויצא הסוד, כי אם הוא רואה ביום את קבר אמו הצנועה, זכרונה
 יטה, מצליח הוא בלילה בקוביא.
 תחל לשתות ויין נסך בפרהסיא ולאכול בשר מרפה בסתר, ויתהלל כי יערבו לחבו
 יתקנים המטאים, אף כי היה אוכלם למען הבצלים!...
 או התודע לרשות והיו לבעל טובה...
 או התחבר לעם הארץ והיו למתבולל במעשה. ובהיותו חי בשני העולמות האלה,
 יצה ככל זאת את עולמו הראשון, את עולם היהודים. בעולם הראשון הוזה היה נקרא
 ירשום, בשם אשר נתנו לו בהמול בשר ערלתו.
 אולם בעולם הזה חי אך ימי מספר, ככל שנה ושנה במשך הימים הנוראים.
 או לא יכול איש לעמוד בפניו ולקנות פתיחה נעילה; בהזכירו את נשמת אבותיו,
 את כחשו במציאות הנפש, וקול ככיו המר התבולל ברעש עורח הנשים, וישמע

(1886) III 406

כחליל דק כליל סופה... ביום הכפורים ישב כמסמר נמוע על מקומו מן הבקר עד הערב ואין יודע, אם עשה זאת להוציא מלכן של החושים, או מיראתו לכא הביתה ולחזרה את יצר הרע של תאוה האכל, פנים אל פנים. בימים האלה היתה עליה שמנה כל רוח; המנגינות מסיני, או לפי דעתו, המנגינות ממעסינא, פעלו עליו פעולה יוצאת כו לא יסיר אותן באלפי, מרעללען של פאמי. ויבדל מכל הקהל הקדש בואת כי לא ידק במקום ידוע בתפלת עלינו, כי לא נשק את ציונותו בקריאת שמע, ויסתעף מלאכי החקיעות... ותחת זאת המה און קשבת לכל מאת הקולות. בכל זמן התגלה הוציא הגהרחול מפיו, וברוב המתפללים אודות הפיוטים היוצאים מגדר האפשרות באך לא לקח כל חלק להומין או להשמאל.

אולם כעבור הימים הנוראים שב לאפיקורסותו ויהי למתבולל לכל דבריו. או כמו סר מסוה היראה מעל פניו, עיניו שבו והבריכו, המליה והתפליו נסכו חוקן התגלה, וגרשום נהפך לגוענארז או לגריגארי הפיליפאויטש, על שם אביו, גאלי בשם גוענארז התבולל בעולם השני בין עם הארץ, וינחל כיניהם כבוד. שילשת הרופאים המומחים אשר בעירנו, מלאים גאווה כרמון, אשר קשה להם בקד ישראל בקריעת ים סוף, הוציאו אותו מן הכלל, ובצחוק נעים אשר הוהיר את פניו, לשלום כרסו, ראשו ושניו; הרוקח, איש טוב בטבעו, אשר הרבה חסדו גם עם ישראל וימכור להם רפאות וסממנים גם מבלי מצות הרופא, היה לוחץ את יד יסוד גוענארז עד צעקו מכאב; מתי מספר בעלי הבתים הנוצרים, הציגו אותו למשל, את הגרים בבתיהם על אינקיון: גוענארז, הוא העברי האחד אשר יש לו צורת אד ואשר מעונו מעון גבר; המה מתפלאים, כי לא יבחרוהו בני העדה, אם לא לרב הוראה, על כל פנים למנחל, לפרנס; לו היה כל בני ישראל גוענארזים כאלה, כי לא היה נחשב גם החתון עםם לכלמה...

— ראו — אמרו אל שומעיהם — הוא ישתה אתנו יין, יאכל מפת-בננו, וישח את בימי שמתנתו, הקרה לו דבר רע? הפת בננו נהפך כמעיו וייננו היה למרות פתה אתרי כל אלה הוא בריא אולם ואתם כדגים מלוחים! אבל כל אלה כאן ואל מול הכבוד אשר נחל גוענארז בהיותו על חג המסכות! הקוראים היודעים את מה תג דפסכות, יודעים בלי ספק גם את משפט המחול הלבן, שאינו נקרא כן על שם דארימי, שלא היה מציאו, כי אם משום שבשעת המחול הלבן ית לבנו איוה דגים או ישונה הסדר ונקבה תסובב גבר לבחר לה איש כלבבה, או כרנליה, לה אתה במחול.

שערו על כן בנפשכם את כבוד גוענארז אשר נחל, עת משכתו את סדר עם הארץ חסד ותביאנו אל המעגלה לחול אתה. המופר המהיר, אשר יתא ב אשר לא יכול לתאר הנוטע גן בעדן המחמרי, יסוג אחור ולא יקבל על עצמו לכתוב את הדגות לב המכובד באופן כזה. כל שפה תאלם וכל עם ישבר. לשוא יאסר לה האשה הכבודה הזאת היא רבת בנים, רבת שנים ומעט שנים, לשוא יאמר לי כי אחרי רוב עדנה, וכל הכחל והצבעים אינם יכולים לעמוד עוד מפני הועה, — אי כתי כי גוענארז היה היהודי הראשון בעירנו, אשר קבל את כבודו כזה... גם לכם לדעת אך ההתחלות קשות, ואחרי כן גם צור יווב פלני שמן...

סוף דבר, בעולם הזה גדל כבוד גוענארז, ובכל זאת — לא היתה העלאתו לפעמים שחקו בלאט על משבתו, על דבר האות R, שלא יכלה להטת ברוחה ומפורשה, ומצלצלה כפעמן; אבל רע מזה כי למרות כל המרחק אשר היה

עולם היהודים: ככל ימות השנה, לא שלט עוד ברוחו למעט... לפעמים, בשמעו את תלונת חוכרי הכפרים ואדונייהם על העלוקות המצויות את, או בהתהללם כי מכים הם בחרפה לחיי גבורי ישראל, או בספרם בלחש כי על נקלה דרך ללכות נשיהם ויבנותיהם — נשחת עץ בלחמו; לפעמים עמד הופת עם הקוע בגרונו...

נפלא הדבר, לפעמים הרגיש איוה כאב בלבו עמוק עמוק... או או ברח האמולל אל העולם השלישי אל חברת בעלי הפקודות, הרשות... שם ינון שמו "Григорій Филиповичъ" על שם אביו, פאלק. גם שם היה אהוב מאד; כל זשומרי העיר התכבדו לקחת ממנו מעלידעשן דבר יום ביומו, וראש הסים בכבודו ובעצמו היה מרכין לו בראשו בפנים צוחקים... שר העיר, לפנים שר מ, היה מניף את אצבעו למנבעתו כרוב חן, וכל בעלי הפקודות קדמוהו בצפרא מבא. התקרבות לרשות יקרה היא מאד בערכת ובמחירה, אולם כל זה היה שוה לו, תלם הוה היה שוקט וצולח, וכל בת קול מקרב לב עמוק לא הפריעה מנוחתו. הכבוד יסח והמרומה בא כמים אל קרבו; או נהפוך הוא, אם הכבוד הוא המים או הוא היה תחי כמים, ואך כמים: ומלכד כי בעולם הזה לא הצטרך לאנוס את עצמו לענות תכל'ם לשתוק על העמל ועל הכון הנשפכים על אחיו, עוד היה בעל טובה ודורש תלם. כשאנו לעצמי, לא אפונה כי בעולם השלישי הוה, היה עושה, מעשים טובים למען כפר על חטאתו אשר היה חוטא, בעולם השני, וע"כ בהקרה לקהל הקדש יחד מן העדה, איוה סכסוך עם בעלי הפקודות, הוא לא נח ולא שקט, עד אשר שם ידע למישור... כאשר חפץ איוה המן לאסור את מנהג התשליך בראש השנה, הוחל בחוצות בשמחת תורה, או מנגינות כלי-זמר ברחובות בשעת החופות, לא עמד גריגאר הייטש מרחוק, ויצלצל איוה צלצול נעים באון המן גואלם כחרש... אחשוורוש יד על הערובין ובקש לעקור אותם, ובכל זאת חפץ הקהל ביד מלאכו זה הצליח, הדכן עומדים וקמים עד היום הזה.

הוא לא השתכר מאומה ולא שם בכליו, וע"כ גורשו יתר אנשי הבינים ויותר הוא יזר ומיוחד... הי כל שלשת העולמות וכל שלשת השמות, ומעתה, למען לא נבייש את כלם ששם, בעל השמות, עד אשר יבחר בעל השמות ויקרב אחד מהם בעצמו.

ב. בעלת השמות.

בעולם שלא נברא לתהו חי בעל השמות בחברת אשה יפה, אשר בומן שבעל זה היה מקפץ מעולם אחד לעולם שני, מעולם שני לשלישי פנים ואחור, אותה ובמלה לידי שעמום. — בנים לא היו לה. לפעמים זכר בעל השמות את יום המות ויתאו לקדיש ככל איש ישראל, אבל המה האלה עברו חיש, ובעל השמות שמח מאד כי לא נדמה לכן ישראל גם כזה, נחו איננו מקיים מצות פרו ורבו, או להפך שהוא מקבל שכר מצוה בלי נשוא הרה הרעות.

אבל אשתו העדינה לא ידעה נפשה צער, ולולא שכן קרוב, שר צבא צעיר ליסה, אשר דר בביתו והוא ואשר היה מנחם אותה מינונה כפעם בפעם, כי אז מי יודע אם לא השתגעה מכטלה ושמום.

שר הצבא הזה היה איש חפשי בדעותיו ולא הברול בין האמונות, וככל צות מה היה שותה חמין בבית יהודי, הדגה וכל תפנוקי שבת היה חושב למעורני מלך, והוא היה אומר כי אין נשים יפות ככנות ישראל.

בעל השמות שמח על שר הצבא כמוצא שלל רב, כי פדה אותו משבת כל הדין עם עקרת ביתו, ויוכל לשחק בקוביא בכל יום ביום בסוד נכרים אחרים, ושר הצבא, אצד לא אהב את השחוק בקוביא, מצא חברת אשה כמוצא אכן יקרה.

כה עברו כשתי שנים, שנות שלוח, השקט ובטחה עד אשר חלתה בעל השמה לא נפלה למשכב, לא אבדה את צבעי לחייה, היא היתה בריאת בשר כהמול שלום וגם לשונה היתה מהורה ומאדמת, ובכל זאת היא מבטחת כי חולה היא.

— שלחני אל מעין ישע — התחננה לאישה — חרלת אוניס אני.

אולם מרם מצא הבעל את הכסף הנצרך, ויקר מקרה ותפרין מלחמה כברה בבית בין הגברת ושתי השפחות, אשר נפלו בין רגע כחללות על הרצפה מתגרת העדינה החי האוניס, וגם בעל השמות אשר קרב להרגיעה התכבד כמתנת יד...

מאו החלה להתאונן על העצבים, ובעל השמות ידע כי אין החי יכול להבדח וי החיה, וגם שר הצבא עמד לימינה ויעד עדותו כי מפרפרת היא בין החיים ובין מזה... ובכן נשלחה העדינה למעין ישע. ע"פ מקרה התפטר גם שר הצבא ממשרתו וכו ללוותה...

אולם העדינה לא שבה עד היום הזה! לא מתה חלילה בדרך ולא קרה לה שום אך התבוללה. הבעל התבולל בנפש רוח, והוא בקרוב בשר.

„בעלי ו' כתבה אליו: לשוא אתה מחקה כקוף את הנוצרים, עברי אתה במאכל ומשתה, נכל היתה קלה, ובכל דבור הקל; ע"כ שנאתיך, מאמתך, ולא תראה פני עור". והאמלל הכד יד שר הצבא...

נוראה היתה פעולת המכתב הקטן הזה על בעל השמות. בפעם אחת קפצה עליו זקנה.

אולם לא בגר רעותו הכביד עליו אכפו, לא הבשת, לשאת קרניס' היתה נקרה את אשת בריתו נקל לו לשכוח כמת מלב, ומעולם לא היה אמיץ ביניהם הקשר. שהיה לאיש במובן ההתבוללות, דכאה אותו לארץ ארעת כי הובא בביתו על שדכין' כמנהג ישראל, אך מיראתו את ענקיהנשים אשר נפלה בטורלו ומפחדת על פני לא הזכיר את ספר הכריתות והגם לא עבר על דל שפתיו.

לא דבר קל היא הבשת, אך ימים יביאו שבחה, ויסכר פי הלצנים; אבל הוא נכח לדעת כי עורנו עברי בחיצוניות!

צדקה מצוי'! קרא בשבר רוח. עור לא המהרתי מהלאת צור מחצבתי, עד הרנילות, התנועות והמנהגים, כי עור בתוך עמי אנכי יושב.

בהקצוי כלילה אבקש את כמיו הראש, אשר לא נשאתי זה שלשים שנת בעל החלומות דובר אלי בלשון עמי.

בשכתי בסוד נכרים לא אוכל להתאפק מבלי נוד יד ורגל.

בפגוש כי כלב רעד יבא כבשרי.

וראות R' יוצאת מפי עד היום בלי כל צלצול!

ויסגר בעל השמות על מסגר שלשה ימים ושלשה לילות, ויגב בל הנהגה ל... וילמד לשבת דומם בדבורו בלי התנועע כגון ובלי נוד באצבע קלת יד... רבים להרעים את האות R', וחפצו בידו הצליח.

כנש את יהודיתו ויצא כנבורימנצה.

והספרים אשר קרא, היו לו למרפא ולרפאות גם מצד אחר.

חכמי אומות העולם הורוהו לדעת, כי האהבה לא הוכל נשוא כל קשר וכל גדר וכל דוח, כי האהבה איננה שומרת חקי אלהים ואדם, כי האיש המשכיל באמת לא יקח את האהבה בזרוע, ומפר הוא כל נדר וכל שבועה לאשתו, אשר תגד לו: אהבתי מן ואינה, שלחני!

אלו היתה אשתו משכלת: כמורו, כי או לא חלתה את עצביה ותגל לו את לבה. היא עבריה פשוטה ותלך אחר טבעה נתרמנו. והאהבה היא חפשית. נוכח בעל השמות לדעת, וישמח על העתו ואת כעל כל הון, דף מאו את המוכנות עשרת מונים בשנה, ותהי לו אהבת תענוגים כל יום כחדשה... ולא ידע כי חמאות נעורים — צער הזקנה.

המוכנות היו נוצריות... ועל ידיהן צעד בעל השמות צעדי ענק אל מרום ההתבוללות. נמצא עוד „רשף עברי“ בלבו עמוק, היה מכוסה בתלי תלים של האוות, בגלי אשפה וזמאים ועונות... וכל זאת היו לו רגעי „שגעים“...

באותן הרגעים היה מפקד מיום המות; באותן הרגעים סמרו שערות בשרו פן תמעול וזאת המוכנות מעל, ובעת שיחלה ויפרפר בין המות והחיים, תביא אליו את הכהן והוא יקלו מים מהורים... פן ימות פתאום ולא יתורה, ולא יהי לו מועד לשכור לו את לקדיש... פן ישבת את שמו בבא אל קברו המלאך. דומה ועינו מורות אימה... עקש ופתלתול לב האדם, וגם לב המתבולל.

אל עירנו הקטנה בירכתי רומיניא, הרעמים בשעתם לא הגיעו, שערורות לא היו; וזאת לא הכו לרמסים, הכרים והכסות לא פרחו באויר השמימה להתאונן על מר גורלנו כי נמא הכבוד, והיחפים לא קראו למהלומות.

ובכל זאת ריח מלחמה מלא את האויר, צלצול חלונות נשמע מרחוק... לא הכו אותנו, ואנחנו לא שלמנו למכים אף אגורה אחת, ובכל זאת כל גבר ידיו חלצו; פתאום רמו ראשי עם הארץ וראשינו שחו מטה, הם צהלו כמסוסים, ואנחנו עש נהפכו לירקון... ושר העיר נותר ממקום גבוה לכל תהיינה פרעות במקומו כי דמו יהי בראשו, וזכות יקרות צוה לחוק חקים לעצור בער שמשך הבריונים ולהנהיג שמירה מעולה לכל יעו לפרוע המנוחה.

על כל אלה לא חכינו ימים רבים.

לכל יפראו היחפים בחניות העברים סגרו אלון על מסגר בכל ערב מבעוד יום, חניות הנוצרים הבטוחות כמבען היו פתוחות לרוחה.

נכא איזה מועד, יום השוק, או בעמוד צעירים לימים אל המבחן לעבודת הצבא — יום העברים נסגרו כל היום.

בבקר אחד קרה מקרה בשוק, כי הכתה עבריה מאת אכר לחי, ויצא נדון לבלי תח. לעבריות לקנות בבקר ולמכור עד אשר ישונו האכרים אל הכפרים. או יצא לכל יתאספו העברים בחוצות יותר משנים במקום אחד, כי בזרעיה דיוסף שולטת עין ה' ואסיפתן היא שחימתן.

כי יכה נוצרי את היהודי לחי — כל יעונו בני ברית לחוש לעורתו, כי יבאו נדנים לעורת המכה ופטר מים ראשית מרון, אך יעמדו היהודים מרחוק עד שוך חמת הדת המכה ויעונו את היהודי לרכו. או נאמר על היהודים לשוב בנן העיר, כי עין השומרים הפקוחה, לא תוכל לאת את אשר יעשה כסתר אלונים בין הערבים, ושוב להתרחק מן הסכנה. למען הרחק כל מריבה בין ישראל ובני דודיו, נתן לו מקום מיוחד ביאור לחץ, כי לכל יתערב בין הגוים ולא יקראו למהלושות...

כל הגזרות האלה לא פעלו מאומה על בעל השמות, אשר הצדיק את הדין. לו היו יהודי ארצנו כיהודי צרפת כי אז לא היינו צריכים לכל אלה; למען תת את העברי נחויץ לה כירו!

אך מה בצע בכל אלה אם פני מיודעיו ומכיריו משני העולמות אינם כהמול שלום פתע פתאום השתנו הומנים, השתנו האנשים; כל מכיריו משני העולמות לא הברח בתוצות, לשוא השתחוה עד עפר וירם את כובעו כנס על תרן — לשוא יקדם ברכה ברהקה כדבש — אין שומע.

הרופאים חרלו לשאול בשלום כרסו, בעלי הכתים לא הציגוהו עוד למשל, והחק גם הוא שנה את טעמו...

העברי אשר יטעם טעם ההשכלה, אמרו עליו, לא ידע עוד לשום לרוח כדור ולתאוה גבול; את אשת נעוריו יגרש וזונות יחליף כהחליף איש את מעליו על הדרך. לשוא ישנה את בגדיו ולשונו — ריח הבצלים נורף. טוב לנו היהודי והשני כפאותיו ובוקנו המלא סחי ומאוס, מעברי משכיל. הראשון יגנוב את כספי, והשני — את לבבו. הראשון עומד לי מרחוק, והשני — מושט לי את כפו אשר לא רוחצה. בכל מה מצוץ אתה. את הראשון נבוה ואת השני נשנא תכלית שנאה!

אז נפל בעל השמות משמים ארצה! או נשבר לבבו בקרבו, או הלכה חסד חקתו ותוחלתו, את כבודו נשא רוח ומבלי ברק הכבוד היה השך משחור!

או החל לקלל את יומו כאויב ואת כל העולם כלו כמלך-לעאר; או כתב נא זכרונותיו, כי — העולם כלו (קרא: שני העולמות) הוא חבר מרעים, חבר בוגדים, יריב עכברים ובני בלי שם, ואם ימצא איש ישר — סופו לשלוח יד בנפשו.

והוא לא ידע כי איש לא בגד בו ולא רמהו, כי הדינים לא יצאו מלכ נל הפקודות, והמרורות — מבטן הרופאים וחרוקת, כי אך רוח הזמן דובר ומגרון כלם. חוק בא לנער את הארץ ויאחו בכנף קלי הדעת, ויצנפם צנפה ויטפחם על פניהם. גדול הכאב, נורא הצער אך אשם הרוח החזק ולא קלי הדעת.

סופו

— שובה, בן שובב, שובה לעמך ולנחלתך! שמע פתאום קול קורא מתרח לך, שוב לאחור, אשר יקבלוך בלא לב ולב! קרא היצר הטוב, שלח יד בנפשך, כי החיים אינם שוים בעמלם! יעץ יצר הרע.

אך גם יצר הטוב גם יצר הרע אחרו בקביאתם. אל תקראו למת נעורו בחיים! תפאות נעורים היו בעוכריו. פתאום נהפך לעץ יבש, עשתותיו נכבו, כחותיו הלכו לאבוד.

* *

רעים אחרים לפני מותו חפץ לגרש את המוכנת האחרונה, אך היא ברהה זה ימי' וחקה אתה את כל אשר יכלה. תחת הכר נמצאו עוד כמאה זהובים ויחלקם בן החברות הקרושה והנושאה.

אל תקברוני אצל הגדר ואל תתעללו בגופתי, התחנן החולה בקולו בקול חלילי בן — וימת. ואנחנו מה נענה אכתרתה? — אע"פ שחמא, ישראל הוא!

הדבוק והמשוגע

אם לא תאמינו כי לא תאמינו:

בעיר יצא הקול שנכנס דבוק רע כאחד המלמרים. הדבוק היה לשיחה בפי אנשים וטף ולמקום לליצנים להתגדר בו. מלמד שוטה השתמה!

אל תכבו ואל תגודו לו, כדבוק יהיה מהולל בשער בת רבים, יעבור ערים וצות גם את כיסו וילא, תחת אשר עד כה היה בעירום וחוסר כל, עכד עבודת הפרך מבח מן החיים.

ולמן יכנס דבוק אם לא יבא אל המאמין בו? ואיכבה לא ישתגע מלמד במלן? מלחמות נוראות תוכלנה לשנות גבולות דם, לעשות שמות בערים ומדינות; המצאות חדשות תוכלנה להפוך תבל משרש ולשנות דיי נראשית, והוא — כלוא בבית תלמודו ולא ידע מכל הנעשה. כל הימים יהנה עם תלמידו כסוגיא אחת; סובב סובב הוא כמעגלה אחת וסופו שישתגע.

ואשר לא השתגע לפני מותו עבר מן העולם לפני בא חליפתו!... הקו לצים! השמיע קולו איש מזור הקרב אל התבונה; אני יודע את המלמד, וזי חלה, מרם נתקו מזמותיו לא היה בעל הויה ולא התפלפל. הוא היה אז אך מלמד ונוקח, הוא למד אך את התורה המורה, הוא שני לתלמידיו אך את הפסוק: אסע ישראל ה' אלהינו ה' אחד!

הלצים נשמטו אחד אחד, זה ככה וזה ככה. מי ידבר את איש משוגע! משוגע אנכי, קרא בקול מר האיש, אשר הכריח את הלצים, כן, משוגע עי, לולא זאת לא פתחתי פני לדבר באזנכם דבר! לצים, פושעי ישראל!

* *

נפלא הוא הדבוק. חציו אדם וחציו חזיר. לפני איוה ימים היה בריא כל עקר, היה כלו אדם. ועתה האדם נותר אך כחצי

זמנה, בצד ימין, ובצד השני חזיר אזה לו למושב! הוא אומר כי חציו הראשון העז
 הוא בעצמו, שם חשב נשמתו, אשר ראשונה מלאה את כל הגויה, עתה צד לה דסק
 בצד הימין. בצד השמאל התדבקה ותמצא קן לה נפש חזיר.
 — כלילה ההוא, יספר החולה, היה תלוני פתוח, דרך הרחוב הוביל נכרי עד
 חזירים, אחי מהם נפל...

כרגע ההוא הרגשתי כי נשמה חדשה באה אל קרבי מעבר השמאל, דרך הסח
 והלב ביחד. הנשמה הזאת הציקה מאד לי ולנשמתו הקודמת. או היתה מריבה איפה
 בין הנשמות. נוי, אני, עמרתו כאיש נדהם מבלי קתת חלק במלחמה אשר בקרבי...
 המלחמה היתה כבדה, הנפש הקודמת הצטמצמה בימין ונפש החזיר בשמאל.
 עתה פירשנים אנכי, אדם וחזיר גם יחד. בזמן שחציי הימיני משתוקק לתורת ה',
 למאכל אדם, החציי השני מושכני אל צינור השופכין. בעת אשר עיני הימנית קרחה
 בספר, השמאלית תשומט על הארץ ותחפוש כל דבר טמא למאכל. שני מעבר האד —
 שני אדם ומעבר השני — שני חזיר; מאכל אדם אני אוכל בימין ומאכל חזיר בשמאל.
 אם שמאלי תאחו פתאום באיזה דבר משוקק, לשוא כל עמלי להשליך אותו; הד
 הממאה תביא את השקץ לתוך פי אל צד השמאל, השנים מוחנות לגעל נפשי הימנית,
 וצד השמאל כולע!

אך אם שמאלי תאחו בספר, במאכל אדם, או תרום הימנית ותכה אותה מכה רכה
 בחפצי להתפלל — צד השמאל של פי נוער, בחפצי ללמוד — הוא צועק ככרוכיא.
 — אולם אך לעתים רחוקות ישמיע החולה את קולו בתוך הדבור כלשון בני אדם.
 ע"פ הרוב שני קולות מתערבים, שתי לשונות, של אדם ושל חזיר, מתבלבלות סך
 מבין דבר.

אולם לפעמים מפיו, מצד הימין, תצא כבת קול מנחמת כיתה, שוברת לב ונסתקת
 מסוף העולם ועד סופו, או תציק מאד נפש החזיר לנפש האדם...
 — חוסו עלי קרובי, מיודעי, חוסו עלי רחמנים בני רחמנים — יקרא החולה — קד
 מאכלת חרה בקעוני לשנים, החצי האחר לה' והשני לעזאזל! חצוני, רבותי, אהי,
 קרובי ומיודעי!

הן לי לא תעשו כל רע, יוסיף ויחנן קולו, נהפוך הוא, הן תצילו אותי סך
 החזיר ולנכרי תסכרו אותו!
 — אבל אם נבקעך תמות!"
 — ויהי מה! רבותי אני הפץ למות, אנחנו הפצים למות, את חציי הנכל
 לקברות ואת חציי תשליכו לכלבים!
 בתהחנן החולה פניו מצד הימין משתנות ככרום, ופניו מצד השמאל מצחקים צחק
 איום, צחוק-חזיר!

— מאין בא הרבוק?
 השאלה נשאלה בכית המדרש.
 — הלא שמעתם את ספור החולה, מני חזיר נופל...
 — אבל לחזיר אין כל נשמה, ובו כבר היתה כגלגול!
 — שמעוני רבותי, שמע את המדברים איש וקן, שמש בית העלמין. על צד
 הקברות אצל הגדר יש קבר...
 שם נקבר איש קבורת חמור...
 קבורת חמור יקבר אך מעליל עלילות שוא, או מין איום, יהיה סוף חזיר אדם!

מי יודע אם לא נפשו היא המתגוללת!
 — הדבר קרוב מאד לאמת, אמרו חובשי כיהם"ד.
 — הנשמה הזאת, כאשר אחזה אני, היתה ימים רבים בגוית ה' ימים רבים
 הלמד תכונתם...
 — גם זה קרוב לאמת...
 — אין זה קרוב לאמת, אמר אחד הפרושים, מקובל גדול, — כי אם אמת נמורה!
 עדות הפרוש ביה להסיק השמעתתא. אבל אחד מחובשי כיהם"ד הפץ לדעת אם
 הנשמה יש לה עוד תקנה.

— מסופק אני מאד אמר השמש,
 — ואני אינינו מסופק כל עקר, חוה דעתו הפרוש, סלקא דעתך שיקבלו נשמה
 חזירית?
 כל השנאה הכבושה אשר לבן ברית לרברים אחרים נשמעה בדבורו.
 — סלקא דעתך, הפך בזכותו פרוש אחר, הלא כל ישראל יש להם חלק לעה"ב?
 — להוציא את המינים! ענה הנשאל.
 — שמע מינה, הסיק אחד מן החכריא, שהנקבר קבורת חמור היה מין ולא מעליל!
 — שמע מינה, שמע מינה! נמנו ונמרו כלם.

בעלי הבתים אשר עמדו מרחוק ויתענגו על הפלפול, קימו וקבלו עליהם את
 הפסק להלכה, וימפרו אחרי כן בבתיהם לנשותיהם ואמהותיהם, איך שלפנים נקבר
 קבורת חמור מין גדול, איך שנשמתו התגוללה ימים כבירים בגוית דברים אחרים, ועתה
 הוא בגוית המלמד האמלל.

* * *

אולם היחיד והמיוחד בעיר, יענקל הרופא, המומחה הגדול והאפיקורס הקפן,
 אשר נקרא אל הרבוק, הכה בתרפה את לחיו לעיני עדת הנאספים וגם ירק בפניהם ויקרא:
 — שומים שבעולם! אין זה חולה כי אם רמאי! אל תאמינו בגלגול הנפשות, כי
 אני יענקל המומחה הגדול מכחיש במציאות הנפש! מציאות הנפש היתה טושלת בספק
 זה ימים כבירים עד שקמתי אני יענקל הרופא המומחה ואבריע את כף המאונים ואומר:
 כי הנפש דבר בדוי, דבר שלא היה ושלא נברא!
 השומעים נבהלו, השתוממו ולא יכלו נוד יד והגל ומה גם לדבר דבר, והמומחה
 העז להוסיף:

הלא חוכרו את יוחנן החייט אשר מת מיתה רצופה ואשר נחנף למרות בקשתם ע"פ
 מצות רופא הגליל! אני יענקל הרופא המומחה נחמתי אותו! אני כרתי את הגויה אברים,
 אברים, גידים, גידים, עצבים, עצבים, ואני אומר לכם, שלא ראיתי שום שמץ נשמה,
 שום המזנת אות של נשמה, שום סימן ושום זכר!
 — עברים סכלים, הוסיף ויקרא, בראותו את הפעולה העזה אשר פעל על
 השומעים — עברים סכלים, אל תאמינו בנצחיות הנפש כי איננה במציאות, אל תאמינו
 נשמה משמה, כבמלן מרסה... אך פתאום נעצר הורם, אשר שמץ מפיו המומחה.
 איד השומעים הגיף יד ויכהו, ואחריו החרה החזיק כל הקהל.
 בין רגע ושערות ראשו פרחו באויר, חלונות ביתו הכו לרסיסים, כליו השבורות
 התגללו בראש כל חוצות...
 — בני, תוחרנה הנשים את יוצאי הלציהן, למרו תורה לשמה, האמינו בכל אשר
 דאמינו אבותיכם, פן כמקרה יענקל המומחה יסרה גם אתכם.

— או כמקרה המין שנקבר קבורת חומר, המלא דודה צנועה את דברי הדין
וגנש הרגולל בין חזירים ואחר תבקש הקנה אצל המלמד...
— או או, יען הילד, אכה את תלמידי הכה ופצוע כל היום.

* * *

שם הדבוק יצא כערים ויתקבצו מהנגדי-בעלי מופת לבקש עליו רחמים.
רב העיר נגש אל התיבה ויהפלה:
רבנו של עולם! הלא הנשמה העצמית של המלמד מהורה היא, נקיה היא, נכ
היא, ואיכה תוכל וראית בעניה, לשבתה עם חזיר יחד?
הפלת הרב היתה שאלה חמורה כלפי מעלה, אך ככל השאלות החמורות נוהיה
מענה. כעבור איזה ימים והתפלה לא הועילה, ישבו הרבנים לדין ויוציאו את משפט החל
סגופים ותעניתים, מכות ויסורים!
הה רבותינו הגדולים! המעט היו סגופים למלמד? המעט ישב בתענית? הלא כ
ימיו היה מחוסר להם!

הה רבותינו האדירים! המעט סבל המלמד יסורים, יסורי מות?
הביטו אל החולה היוכל נשא את כל אלה? — להצדיק את בעלי המופת פתיח
לספר, שהמה הסכימו להכות אך את צד השמאל!!!
ומצוים היו שמשו הקהלה לבקר פעמים בכל יום את החולה ולהלקות פעמים כ
יום את הסמרא אחרא.

החולה האמלל צעק מנהמת לב, קולו הגיע עד לב השמים, אך לא אל לב
המופת. הם ראו את הצד השמאלי והוא הולך וחסר וישמחו אלי גיל: עוד מעט והח
הסמרא אחרא נכרתה.
ולא שתו את לבם לראות, כי יחד עם צד השמאל גם צד הימין הולך וכלה...
חצות ליל העירו את החולה ולא נתנו לו לישן עד ערב יום השני, וגם אוכל כ
לא בא אל פיהו. רעבה ודלה היתה הנפש הממאה, אך גם הטהורה היתה רעבה ודלה
ותבכינה שתי הנפשות במעונותיהן, וירוע הגו, וידל, ויהפך החולה לגל של עצבות
וספרים כתבו הרבנים למען החולה, איך יתנהג מדי יום ביומו, מה יעשה בכל נע
לעת, כמה יאכל, כמה ישנה, כמה יתפלל וכמה יומר מומורי תהלים וכמה מלקות יקבל
ומי יודע מה היה קץ החולה, לולא פרה אותו יוחנן בעל השם מרדת שאת, כ
רופאיו אשר כונתם היתה טובה ומעשיהם... מעשה אכזרים.

* * *

יוחנן בעל השם" לא לשם שמים התכון כי אם לשם עצמו.
יוחנן בעל השם" הוא צדיק נסתר.
לא קרא ולא שנה כהרבנים ובכל זאת מבטיח הוא, כי לו נגלו כל העלומות תכ
מ"ט שערי בינה.
הוא צדיק נסתר ואינו צריך לא לסגופים ולא לתענית ולא לגלגול שלג...
ואיננו מרפא בכל אלה, כי אם בשמן המשחה, בלחש ובשמות.
ר' יוחנן בעל השם מבטיח וגבאיו מעידים עליו, כי כל האצרות בירו ת
מפתחות השערים אשר לכל אוצרות השמים, וסגר ואין פותח ופתח ואין סגר.

ר' יוחנן בעל השם נותן שלג וגשם שלא בזמנם, ומשיב ערנה לבלות, ונמנע ללקח
קצת שמו ינון בארץ.
ובכל זאת אך הנשים יתנו כבוד לשמו והגברים יעמדו מרחוק.
חפץ הוא יוחנן להביע תורות על שלחנו ואין שומע.
מה יעשה הצדיק ויספח את האנשים אל הנשים?

יש אמצעי אך אחד: לעשות איזה מופת חותך, מופת אשר ישחק כבת אחת
את כל ליצני הדור, אשר יחפיר כל השמשות והוא האחר! יהיה המאור הגדול!
וכשמוע יוחנן את שמוע הדבוק ויגמר אמר לנסות אליו כחו.
ומראה פן לא יאכה ההר ללכת אל מחמר, נסע בכבודו ובעצמו אל החולה.
— התענית והסגופים לאו דוקא הם, גור יוחנן בעל השם, האכילה איננה מוקת
מעט וין שרף מרבה להב... שנה והנומה מחלופות כח.
ליוחנן בעל השם קבלה אחרת.

החולה נמשח בשמן, ואיש המופת היה לוחש באזניו מבקר עד הערב שמות
תרופים, ראשונה היה קול הצדיק נעים לאון החולה, אחר המכות והתעניות ערב לו
הקול הרך והלוחש באזנו...
אך לאט לאט עברה הנעימות.

קול בעל השם היה באזנו כקול רעם בגלגל, הצירופין היו לו כמחטים בבשר החי.
השמות הבהילוהו, סמרו שערות בשרו, ההשבעות הלמו את מוחו...
אותות המהון נראו על שני עברי פני החולה. שתי עיניו החלו להתבונן בקו אחר,
אך עמדו בלי גוע כזוכיות, ויצאו מחוריהן לפחד כל הנאספים.
פתאום החל החולה לשנות אחרי רופאו בכל פה, בצדי הימין והשמאל; החל
לצנף כמהו בשמות והשבעות, ואהרי כן החל לבכות בככי גורא:
— הה קרובי ומיודעי, חוסו עלי, הצילוני.

עוד הפעם נעשו בי חדשות.
שהיו הנפשות פגשו בתוך אשה את רעותה, שתיהן השתוללו בבת אחת,
שהיו עתה כשכורות, וכל אחת מהן לא הכיר עוד את מקומה!
לפנים הייתי חצוי אדם וחצוי חזיר, ועתה האדם והחזיר התבוללו, התערבו בי.
אין תא אחר בתרתי לבי, אין מקום קטן במוחי אשר שם לא יהיה ריח הדבך אחר!
האדם והחזיר היו למשוגע אחד!
הצילוני כי טוב היה לי אז מעתה.

כרעם בגלגל היו דברי החולה על ראש איש המופת... גבאיו נכבדו, ושניהם
נעשו אל הצדיק ימין ושמאל, וכל אחד לחש מלה אחת באזנו, זה מימין וזה משמאל,
המלה היה אחת: "נגנום!"
יוחנן ראה, כי עצת גבאיו נאמנה...

עוד הפעם היה הדבוק לשוחה בפו לצני החוץ.
המומחה הגדול והאפקורס הקטן, אשר כבר נרפא ממכותיו, מנצח עליהם ומוכיח
נאותות ומופתים כי המלמד רמאי הוא.
— שקר אתה דובר, קרא פתאום האיש המשוגע אשר בא להשתוק את הלצים.

אני כמות באמתת המחלה, בישות הדבוק. באמלל הזה שתי נפשות: של אדם והוא שלו, ושל חויר והיא מולדת חוץ כי באה מחוצה לו.

אך לא זאת סבת המחלה כי נשמת חויר תקונן כגוית אדם... נפש-חויר אחת כגוית-אדם אחת הן דבר שלם — בריה בפני עצמה.

בריות כאלה הם רוב באי העולם. לשוא צלם אלהים עליהם, לשוא הלוט הלוט על פניהם, לשוא יחקו כקופים את מעשי האדם האמתי, מה שאנחנו קוראים אדם, לשוא ידברו כבני אדם, ויחץ הקס ויתנהגו על פיהם כבני אדם, אך יקרבו אל צינור של שופכין וחיש נפול תפול המטכה ויהי הדבר-אחר יטבע בצינור, פני האדם יפלו, החקים ישכחו והם יתראו כחזירים נמרס, כחזירי יער, כחזירים פראים...

אז יתגוללו באשפתות ויאכלו גללי אדם וגללי בקר וגללי סוסים... אבל הם בריאים ואיתנים והמלמד האמלל חולה.

הם בריאים כי שלמים הם בלי שמץ הרכבה, בלי שמץ נפש אדם. הוא חולה, יען כי הרכבו בו נפש אדם ונפש חויר. בעצמותיהם — שלום, ובו — מלחמה.

— היש לחולה תקוה? שאל אחד הלצים. — אל תצחק, הוא יחי, גל של עצמות הזה אם יכול נשוא, רעב, צמא, נרדס, כוז ועול המלמדות, אם יכול נשא את המכות אשר הכהו המומחה יענקל, אם יוכל נשא את ההענותים ואת הסגופים מידי הרופאים הראשונים, אם הכריח בעתו את בעל הסם, אשר נכך על שתי נפשותיו רוח עושים — אם נשא ויוכל את כל אלה, אות הוא כי נכתב לחיים בספר החיים!

רב לו כי סרו רופאי האליל ממדתו, עתה קרב לטבע במחלה, וטבע המלם — ברזל!

יבא יום ויוכת יענקל וכת דיליה לדעת כי עוד לא הניחו את ירדן הדעת אל פיהם; עוד ישבו המומחים הגדולים והאפקורסים הקטנים לארץ ויכבו ויאמרו: קחו אותנו ארס אל בית הספר, כי לא למדנו עוד מאומה."

כי הם יראו שוב יעקב המלמד לאיתנו, אך הרופאים ואנשי המופת לא יחיו עוד ולא יראו בתשועת המלמד, זקנים הם וימותו בעתם.

בניהם אשר יולידו למאות ולאלפים ישכחו את החולה. הם יחלקו ביניהם לחלקי קמנים את המרעה השמן נחלת אבותיהם, יחלקו עד שירם מנעת ואחרי כן, באפס מקם, ירעבו ויאכלו איש בשר רעהו.

בקרוע איש את שמלת רעהו מעל בשרו למען הביא את נפשו בו — ערות כלם תגלה. והמלמד הנשכח כמת מלב ישוב לאמ לאמ לאיתנו. ראשונה כנחו מעצבו ומתו יקח בירו את ספר התורה...

אז יקרא בשום שכל ובא תבא כמים בקרבו ובשמן בעצמותיו... אז תברלנה חיש שתי הנפשות.

אז תשוב הקדושה אל הימין והמטאה אל השמאל... אז תנבר הקדושה חילים ותצת מלחמה על הממאז...

המלחמה תהיה כבדה ואיומה, אך לימין הקדושה יעמוד מלאך מושיע — דבר הו מאת אחרי תא, מחורר אחרי חדר תגורש מולדת חוץ, תגורש כלה.

ראשונה תשפוך הקדושה את ממשלתה על כל הלב. אחרי כן תמלוך בכל המוח... אז לא יעברו ימים רבים וכל התושבים יהיו לה...

והנשמה המטאה תצא מן הגויה, תצא כלה, תלך לאבוד או תשוב אל החויר? או יעמוד המלמד על רגליו ויקרא בקול עוז: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד!

את הפסוק קרא המשווע בקול עוז ויבושו הלצים וינומו והוא יגוד אתריהם הנוש... את ה' אלהינו ה' אחד!

הצטרקות הנאשם.

קול הקטיגור הרעים כקול רעם בגלגל, וגם אחרי אשר כבר נרסם, עוד ינעו קלו אמות הספים וצלול החלונות ישמע, צר היה לו מאד, כי בטל עונש המות; גם ארבע מיתות בית דין — אמר — לא יוכלו לכפר את החטא הנורא: שפך דם בת יורה, ע"י אביה ובשביל אהבה וזכה ונקיה, אשר אהבה אחד משרי הצבא.

המליץ דבר בלאט ובמכובה רבה את דברו, ואיש לא הטא און לשמוע אמריו, הוא נקט רחמים בעד הרוצח, חסד וחנינה... הנאספים התלו לרבר אוש אל רעהו בלחש, להגיד מראש את גור הדין; ראש מן הדין נקה במפתחתו את חומטו, ושני הדינים מימינו ומשמאלו שמו עיניהם במליץ מבינים: כלה נבואתך וצא!

מן החורר השני, בעד הרלת הפתוחה, נראה משרת השופטים, אשר נתן להם אות כי הארוחה נכונה, ובראותו כי כל סמניו אינם נראים, רעמו פניו. המליץ כלה את דבריו גם הוא, הדינים אשר משמאל וימיין הראש התנשאו מעט במאותיהם, והראש הבכב פניו אל הנאשם וישאלנו:

ואתה כמה תצטרק? ככל זמן הבקרת היה הנאשם כאלם, ולא חפץ לענות על כל שאלות חוקר הדין, ולחשבו הדינים כי גם הפעם לא יפתח פיהו.

אולם הם שגו ברואה ויהיו אנוסים לשוב ולשבת על כסאותיהם. הנאשם החל להצטרק. אדוני השופטים, אני לא הרגתי את בתי היחידה!

הדינים והנאספים השתוממו למשמע אונם, כי כל העדים העידו להרשיעו ולא היה שם ספק כי ידיו שפכו את הדם. אדוני השופטים לי היו שתי בנות! — החל עוד הפעם הנאשם את דבריו.

אבל — שמע אגתי האב ב'ד — הלא כל העדים העידו להפך, כי לך אך בת יחידה. אמת, אדוני השופטים, כי לי נולדה אך בת אחת, שש עשרה שנים רצופות חיה לי אך בת אחת, ואני לא ידעתי כי לי עוד בת אחת...

— מאין באה השנית, לא אוכל לדעת. כל ימי שבתי בכלא, זה שנה תמימה, לא אוכל לישן, ולשא אתקור ואדרוש, מאין באה הבת השניה! ובכל זאת אמת היא שנתאם נולדה לי בת שניה... דומות היו שתי בנותי כתואמות, אך לא רוח אחת חיתה אתהן.

האחת, הראשונה, היתה טובה כמלאך אלהים; והשניה, הה! השניה היתה סאך משחית, נשמת הראשונה נפח בגוה אלהי הנשמת, ונשמת השניה — שר תפתת!

אמת, אדוני השופטים, כי לי נולדה אך בת אחת, שש עשרה שנים רצופות חיה לי אך בת אחת, ואני לא ידעתי כי לי עוד בת אחת...

— מאין באה השנית, לא אוכל לדעת. כל ימי שבתי בכלא, זה שנה תמימה, לא אוכל לישן, ולשא אתקור ואדרוש, מאין באה הבת השניה! ובכל זאת אמת היא שנתאם נולדה לי בת שניה... דומות היו שתי בנותי כתואמות, אך לא רוח אחת חיתה אתהן.

האחת, הראשונה, היתה טובה כמלאך אלהים; והשניה, הה! השניה היתה סאך משחית, נשמת הראשונה נפח בגוה אלהי הנשמת, ונשמת השניה — שר תפתת!

אמת, אדוני השופטים, כי לי נולדה אך בת אחת, שש עשרה שנים רצופות חיה לי אך בת אחת, ואני לא ידעתי כי לי עוד בת אחת...